

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

Маршук Юлія Сергіївна ВІДШКОДУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ, ЗАПОДІЯНОЇ ВНАСЛІДОК НЕНАЛЕЖНОГО НАДАННЯ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ: ТЯГАР ДОВЕДЕННЯ ВИНИ	606
Новиченко Михайло Юрійович МІСЦЕ КРИПТОВАЛЮТИ В СИСТЕМІ ЦИФРОВИХ ПЛАТІЖНИХ ІНСТРУМЕНТІВ	609
Оскілко Олексій Олегович ДО ОКРЕМИХ ПИТАНЬ ВИЗНАЧЕННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ.....	610
Романовський Денис Сергійович АЛІМЕНТНІ ПРАВОВІДНОСИНИ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ (ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНА ПЕРСПЕКТИВА)	613
Сухий Євген Олександрович ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ПРАВА НА ЖИТЛО.....	615
Шамота Олександр Володимирович ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ У СІМЕЙНИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ.....	617
Якушев Станіслав Ігорович КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ ІНСТИТУТУ КОМПЕНСАЦІЇ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ (НА ПРИКЛАДІ ФРАНЦІЇ ТА АНГЛІЇ)	618

СЕКЦІЯ 14. ЦИВІЛЬНЕ СУДОЧИНСТВО У СВІТЛІ РЕФОРМУВАННЯ СУДОВОЇ СИСТЕМИ

Голубева Неллі Юріївна ДО ПИТАННЯ ПРО ПОЗБАВЛЕННЯ БАТЬКІВСЬКИХ ПРАВ ЩОДО ДИТИНИ, ЯКА ДОСЯГЛА ПОВНОЛІТТЯ.....	621
Андронов Ігор Володимирович БЕЗПАПЕРОВИЙ ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС	623
Бут Ілля Олександрович АЛЬТЕРНАТИВНІ ПОЗОВНІ ВИМОГИ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ	626
Дрогозюк Крістіна Борисівна ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗМІЩЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ В ОНЛАЙН-БЛОГАХ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	628
Павлова Юлія Сергіївна ПЕРСПЕКТИВИ ТА ВИКЛИКИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В СУДОВІЙ СИСТЕМІ	630
Полуніна Ольга Олександрівна ПРОЦЕСУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИРІШЕННЯ СПРАВ ПРО УСИНОВЛЕННЯ: ВНУТРІШНІ ТА МІЖНАРОДНІ ВИМІРИ В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ.....	632
Полюк Юлія Іванівна ПОЗАСУДОВІ ПРОЦЕДУРИ ЗАХИСТУ ЯК СПОСІБ ОПТИМІЗАЦІЇ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА.....	634
Стоянова Тетяна Анатоліївна РОЛЬ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ СТРОКІВ У СПРАВАХ ПРО ВИДАЧУ ТА ПРОДОВЖЕННЯ ОБМЕЖУВАЛЬНОГО ПРИПИСУ	636
Цал-Цалко Юлія Юліївна ТИМЧАСОВИЙ ПРИХИСТОК ДИТИНИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ.....	638
Яніцька Інна Анатоліївна ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЩОДО ОПИКИ ТА ПІКЛУВАННЯ НАД ДІТЬМИ. ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ В УКРАЇНІ	640
Гончарук Анастасія Сергіївна РІВНІСТЬ СТОРІН В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ: МІФ ЧИ РЕАЛЬНІСТЬ	641
Кикоть Артем Володимирович РОЛЬ УСНИХ ДОКАЗІВ У ФОРМУВАННІ СИСТЕМИ РИМСЬКОГО ПРАВА.....	644
Петренко Наталія Дмитрівна ШТРАФ ЗА ЦИВІЛЬНИМ ПРОЦЕСУАЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ БРАЗИЛІЇ.....	645
Привиденцев Олександр Геннадійович ОРИГІНАЛ ЕЛЕКТРОННОГО ПОВІДОМЛЕННЯ ЯК ДОКАЗ В РАМКАХ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА.....	647
Сатановська Олена Валентинівна ЕЛЕМЕНТИ ЖИТЛОВИХ ПРАВОВІДНОСИН: СУБ'ЄКТ, ОБ'ЄКТ ТА ЗМІСТ	650
Снітко Андрій Сергійович НОВІ ТЕНДЕНЦІЇ В РОЗВИТКУ ПРОЦЕДУРИ ОНЛАЙН ВИРІШЕННЯ СПОРІВ У СФЕРІ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ... ..	652

СЕКЦІЯ 15. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ТА ПАТЕНТНОЇ ЮСТИЦІЇ

Харитоновна Олена Іванівна САМОЗАХИСТ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ: ДО ПОСТАНОВКИ ПРОБЛЕМИ.....	655
---	-----

Водночас, у разі врегулювання норм або вимог для розміщеного контенту у блогах, постає проблема порушення принципу свободи створення та поширення інформації в будь-який законний спосіб, а також свободи слова, творчості та спілкування, які мають поважатись в онлайн-просторі так само, як у реальному світі.

Відсутність визначеної позиції вітчизняного законодавця щодо визначення поняття «блог» має істотне значення при визначенні прав та обов'язків блогера, застосуванні до нього заходів відповідальності, а також забезпечення належного захисту його прав та інтересів. В той же час складність визначення поняття «блог» полягає у тому, що блогерська діяльність охоплює різні види діяльності: підприємницьку, рекламну, просвітницьку, творчу тощо.

Список використаних джерел

1. Українські медіа, ставлення та довіра у 2023 р. *USAID*. 2023. URL: <https://internews.in.ua/wp-content/uploads/2023/10/Ukrainian-media-stavlenia-ta-dovira-2023r.pdf> (дата звернення: 23.02.2024).
2. Лисенко В. В. Громадянська журналістика як засіб реалізації права людини на інформацію : дис. ... канд. юрид. наук : 081 «Право». Одеса, 2021. 209 с.
3. Карпенко О. І. Блогер як медіаособа. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. Серія : Право. 2016. Вип. 22. С. 135–137. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhIPR_2016_22_34 (дата звернення 22.02.2024).
4. Digital Services Act starts applying to all online platforms in the EU. *European Commission*. 2024. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_24_881 (дата звернення 22.02.2024).
5. Красноступ Г. М. Правове регулювання професійної діяльності журналістів та інших медіа-учасників в Україні. *Інформація і право*. 2023. № 4 (47). URL: <http://il.ippi.org.ua/article/view/291587> (дата звернення 22.02.2024).

Ключові слова: блог, блогер, блогерська діяльність, правове регулювання, інформація, публічна інформація, воєнний стан.

Keywords: blog, blogger, blogging activity, legal regulation, information, public information, martial law.

Павлова Юлія Сергіївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу,
кандидат юридичних наук*

ПЕРСПЕКТИВИ ТА ВИКЛИКИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В СУДОВІЙ СИСТЕМІ

Штучний інтелект вже вважається не просто новою технологією, а ключовим інструментом у багатьох сферах життєдіяльності. Цю тенденцію ілюструють слова виконавчого директора Google Сундара Пічаї, який порівнює штучний інтелект із новою електрикою та прогнозує, що нейронні мережі в найближчому майбутньому проникнуть у всі сфери життя. Однією з таких сфер є правосуддя, де вже спостерігається впровадження передових технологій та алгоритмів. Цей напрямок розвитку не є майбутністю, але стає реальністю: судові системи деяких країн вже застосовують новітні технології та алгоритми, що можуть швидко та ефективно обробляти великі обсяги даних та забезпечувати справедливість, прозорість та ефективність системи. Проте, поряд з перевагами, виникають і виклики.

Роль штучного інтелекту (ШІ) в судочинстві постійно зростає і відкриває широкі можливості для поліпшення ефективності та доступності правосуддя.

Протягом десятиліть більшість юридичної спільноти відхиляла ідею використання штучного інтелекту (ШІ). Проте з розвитком саме цієї технології, здатності обробки величезних обсягів інформації та можливості машинного навчання, стало очевидним, що дискусії про використання ШІ у юриспруденції відновлюються.

Для прикладу, справи, що стосуються видання судових наказів про стягнення заборгованості, призначення аліментів та інші справи з незначною складністю та обмеженим колом обставин, можна успішно передати на розгляд штучному інтелекту. Це дозволить суттєво розвантажити судову систему та звільнити ресурси для більш складних та трудомістких справ.

Проте, варто враховувати ряд викликів та обмежень, пов'язаних з автоматизацією судових процесів за допомогою штучного інтелекту. По-перше, системи штучного інтелекту можуть бути обмежені доступними даними, на основі яких вони були навчені, що може призвести до виникнення несправедливих або неточних рішень. Крім того, існує ризик використання неправильних моделей або алгоритмів, що може спричинити систематичні помилки або перекручення результатів.

Крім того, важливим аспектом є питання етики та відповідальності. Використання штучного інтелекту в судочинстві повинно відповідати високим етичним стандартам, забезпечувати прозорість та можливість контролю прийняття рішень. Відповідальність за остаточні рішення має лежати на суддях, які повинні враховувати юридичні норми, моральні цінності та контекст кожної конкретної справи.

Важливим питанням є анонімізація або псевдонімізація персональних даних у контексті їхнього захисту при використанні штучного інтелекту. У випадках, коли судові рішення підлягають оприлюдненню, організація відбору цих рішень не завжди є ефективною серед судів різних інстанцій. Деякі програми з використанням штучного інтелекту, які застосовуються судами в Європі, не були спеціально розроблені для цієї мети, особливо щодо рішень першої інстанції, і деяким країнам доведеться впроваджувати нові технології для вирішення цього питання. Крім того, до цього часу не було розроблено повністю автоматизований механізм, який би ефективно запобігав будь-якому ризику ідентифікації суб'єктів за персональними даними.

Впровадження штучного інтелекту в систему правосуддя України є складним процесом, що вимагає попереднього вирішення ряду технічних проблем та удосконалення алгоритмів. Це необхідно для забезпечення справедливого судового розгляду, а також дотримання прав людини, включаючи право на конфіденційність персональних даних.

Судові рішення, які приймаються за допомогою штучного інтелекту, повинні бути об'єктивно оцінені з особливою уважністю, щоб уникнути ситуацій, коли фундаментальні права та свободи людини піддаються негативному впливу. Також важливо запобігати різним формам дискримінації, обмеженню прав та несправедливому поводженню.

Для успішного впровадження системи штучного інтелекту в правосуддя України необхідно враховувати всі аспекти, пов'язані з етикою, безпекою та захистом прав громадян, а також активно працювати над усуненням можливих недоліків та ризиків, пов'язаних з цим процесом.

Список використаних джерел

1. Войнов М. Штучний інтелект та юридична сфера: чи зможуть технології замінити суддів? URL: <https://femida.ua/novyny/shtuchnyj-intelekt-ta-yurydychna-sfera-chy-zmozhut-tehnologiyi-zaminyty-suddiv/> (дата звернення: 05.04.2024).

2. Штучний інтелект у правосудді – Центр демократії та верховенства права. Центр демократії та верховенства права. URL: <https://cedem.org.ua/analytics/shtuchnyj-intelekt-pravosuddia/> (дата звернення: 05.04.2024).

3. СЮГ: Штучний інтелект і технології можуть значно допомогти у роботі суддям, але не замінити їх : висновок КРЕС (28.12.2023 р.). URL: <https://ccu.gov.ua/novyna/syug-shtuchnyy->

Ключові слова: штучний інтелект, судова система, судові рішення, правосуддя, технології.

Keywords: artificial intelligence, judicial system, court decisions, justice, technologies.

Полуніна Ольга Олександрівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного процесу, кандидат юридичних наук, доцент*

ПРОЦЕСУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИРІШЕННЯ СПРАВ ПРО УСИНОВЛЕННЯ: ВНУТРІШНІ ТА МІЖНАРОДНІ ВИМІРИ В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ

Ситуація, що виникла в Україні під час воєнного стану, спричинила серйозні труднощі у процесі усиновлення дітей. Навіть при тому, що законодавство формально не зупиняло цю процедуру, практичні перешкоди стали значними через складнощі, пов'язані з роботою служб у справах дітей та судів у зоні конфлікту. Служби у справах дітей та суди стикаються з різними проблемами: від обмеження доступу до районів з активними бойовими діями до знищення чи втрати важливої документації. Це ускладнює збір необхідних документів, проходження обстежень умов проживання та навчання для майбутніх батьків [1, 125].

Неспроможність служб і судів повноцінно функціонувати створила серйозні перешкоди для бажаючих усиновити дитину. Тривалість процедури зросла, а відсутність стабільності ускладнила процес усиновлення.

Проте, незважаючи на це, існують випадки, коли деякі етапи усиновлення успішно пройшли і суди прийняли рішення про усиновлення. Це свідчить про великий потенціал громадськості та міжнародних організацій у підтримці процесу усиновлення в умовах війни [2]. Наприклад, рішення Савранського районного суду Одеської області від 18.04.2022 року у справі 512/168/22, рішення Баглійського районного суду м. Дніпродзержинська Дніпропетровської області від 22.04.2022 року у справі № 207/967/22 про усиновлення тощо. У травні 2022 року були внесені перші зміни до процедури усиновлення в Україні. Зокрема, 24 травня 2022 року був затверджений новий порядок усиновлення дитини, який передбачав перелік необхідних документів і встановлював порядок усиновлення в разі, якщо дитина тимчасово перебувала за межами України під час введення надзвичайного або воєнного стану на території країни.

Ці зміни також передбачали обов'язкову присутність посадової особи консульської установи України у процесі усиновлення, що стало важливим кроком для забезпечення прав та безпеки дітей під час усиновлення, особливо в умовах кризових ситуацій. Далі, 31 травня 2022 року, були внесені подальші процедурні зміни, які, ймовірно, спрямовані на поліпшення процесу усиновлення в умовах складної політичної та соціальної ситуації в країні. Ці зміни в законодавстві стали важливими кроками для адаптації процедури усиновлення до складних умов, що існують в Україні під час воєнного стану [3]. Вони сприяли більш ефективному та безпечному проведенню усиновлення, забезпечуючи захист прав та інтересів дітей, незважаючи на складну ситуацію в країні. Цивільний процесуальний кодекс України (далі ЦПК), зокрема в статтях 310–314, визначає детальні процедурні особливості здійснення усиновлення. Згідно з цим законодавством, розгляд та вирішення справи про усиновлення здійснюється в рамках цивільного судочинства за процедурою окремого провадження.

Заява про усиновлення подається до суду за місцем проживання дитини разом із наступними обов'язковими документами: